

Това е едно забележително за епохата явление въ стопанския животъ на нацията, което донасяло голѣми облаги на населението. Експортната търговия на дубровчанитѣ имала предъ видъ само три вида стоки: кожи, вълна и вощкъ; — това били единственитѣ стоки, които интересували експортъора и за които винаги се намирали добри международни пазари. Къмъ тѣзи условия на пазаря сигурно твърде скоро се е приспособило българското население. Въ тази посока билъ поощряванъ и самия производителъ. Това сж били продукти не на земледѣлието — жито и брашно, както днесъ, а изключително плодоветѣ на скотовѣдното стопанство. Единствено на него се дължало относителното благосъстояние на нацията и горе долу активния търговски балансъ на Турция. Отъ най-малкитѣ села и паланки дубровчанитѣ извличали приготвенитѣ за проданъ кожи и вълна, които тѣ изнасяли направо за Анкона, Дубровникъ, а не рѣдко и за Венеция и Генуа. Имало градове, като Провадия, Русе, Шуменъ и Силистра, които били изключителни тържища само на такива стоки. Въ голѣмата си частъ тѣ били изнасяни презъ Варна, а често при липса на кораби сж били прекарвани по сухо било за София, било за Родосто. Тамъ имало голѣма дубровнишка колония, която използвала корабитѣ отъ най-различна националностъ, за да отнесатъ стокитѣ за Италия или Дубровникъ. Кожитѣ, които били изнасяни отъ Никополъ и Видинъ, отивали или за София, или направо за Нишъ. Видинския край отъ вѣкове преди това използвалъ прѣкия пѣть за Нишъ, който билъ частъ отъ международния пѣть за Влашко, Молдова и Полша.

Предприемчивиятъ духъ на дубровчанитѣ успѣлъ да организира не само износната търговия на Турция, но и по-голѣмата частъ отъ вноса на стоки. Лишена отъ каквато и да е текстилна индустрия, обширната Турска империя, по наследство на старитѣ балкански държавици, внасяла въ голѣмъ размѣръ италианска манифактура. Флоренция, Венеция и Дубровникъ — това сж били тритѣ града, които насичали турскитѣ пазари съ всѣкакъвъ родъ манифактура. Прочутитѣ венециански платове намирали винаги добъръ пазаръ въ българскитѣ земи. Редомъ съ тѣхъ се внасяли флорентийски атласи, дамаски и по-груби анконски платове. Складирвани по голѣмитѣ тракийски и приморски градове на полуострова, тѣзи стоки чрезъ посрѣдници — дубровчани, евреи, българи и гърци сж били разнасяни изъ вжтрешността на полуострова. Наредъ съ християнското население, турцитѣ били най-добритѣ купувачи на по-скѣпа манифактура. Разнитѣ скѣпи коприни и дамаски били особено предпочитани отъ женитѣ имъ, които се обличали и украсявали своето облѣкло по източень образецъ. Дубровчанитѣ, за да запазятъ даденитѣ имъ привилегии, дарявали постоянно турцитѣ съ фини манифактурни стоки, скѣпи юзди, захаръ, свещи и др. т.

По отношение на импортната търговия дубровчанитѣ били истински културтрегери за населението. И до днесъ въ много градове сж въ употребление 10-ки италиански названия на разни домашни вещи и платове, съ които въ миналото търгували дубровчанитѣ. Въ много отношения дубровчанитѣ допринасяли за материалната култура на българския народъ. Намиращи се отъ друга страна въ религиозни връзки съ Римъ и имайки свобода на вѣрата и словото, тѣ поддържали здраво духа на христи-